

BÀI 2:

NHÀ SÀN DÀI CỦA NGƯỜI ÊĐÊ VÀ NHÀ TRỆT DÀI CỦA NGƯỜI M'NÔNG Ở ĐẮK LẮK

MỞ ĐẦU

**Xem video giới thiệu về
nhà ở truyền thống của
người Êđê và người
M'nông ở Đắk Lắk.**

PHYSICAL EDUCATION

I. ĐẶC ĐIỂM NHÀ SÀN DÀI CỦA NGƯỜI Ê ĐÊ

Nhà sàn dài truyền thống của người Ê Đê dài ít nhất là 30m, tùy thuộc vào số lượng các cặp vợ chồng cùng cư tra dưới mái nhà và điều kiện kinh tế từng gia đình. Nhà được làm chủ yếu bằng gỗ, trề nửa và có tranh. Những cây gỗ lớn, tấn chắc dùng để làm cột nhà, dầm và cầu thang lên xuống. Cây gỗ nhỏ dùng để lát hiện nhà. Sàn nhà được lót bằng thân cây lồ ô qua. Nhà thường dựng theo hướng Bắc Nam. Hai mái nghiêng về hai phía Đông - Tây, mái thường được lớp bằng có tranh. Cửa ra vào mở ra ở hai đầu hỏ. Ở sân trước nhà sàn dài Ê Đê thường có từ một đến hai cầu thang. Sân sau chỉ có một cầu thang dành cho người nhà lên xuống Cầu thang có hai loại cầu thang văn và cầu thang nguyên chỉ chặt khác làm bậc. Cầu thang thường có từ 5 đến 7 bậc cầu thang văn thường chạm khác đôi bầu vú mẹ, vắng trắng khuyết hoặc hình con của cách điệu. Nhà san dài bắc rất vùng chân, dù sức chống chọi với mọi thời tiết thường gặp trên cao nguyên miền Trung.

PHIẾU HỌC TẬP

Cấu trúc của nhà sàn dài

Chiều dài	
Vật liệu	
Hướng nhà	
Hướng mái	
Cửa nhà	
Cầu thang	
Độ bền vững	

PHIẾU HỌC TẬP

Cấu trúc của nhà sàn dài

Chiều dài	Dài ít nhất là 30m, tùy thuộc vào số lượng các cặp vợ chồng cùng cư trú dưới mái nhà và điều kiện kinh tế từng gia đình.
Vật liệu	Gỗ, tre, nứa và cỏ tranh
Hướng nhà	Nhà thường dựng theo hướng Bắc - Nam
Hướng mái	Hai mái nghiêng về hai phía Đông - Tây

PHIẾU HỌC TẬP

Cấu trúc của nhà sàn dài

Cửa nhà	Cửa ra vào mở ra ở hai đầu hồi
Cầu thang	Cầu thang có hai loại: Cầu thang ván và cầu thang nguyên cây, có từ 5 đến 7 bậc. Cầu thang ván thường chạm khắc đôi bầu vú mẹ, vàng trắng khuyết hoặc hình con rùa cách điệu
Độ bền vững	Nhà sàn dài Êđê rất vững chãi, đủ sức chống chọi với mọi thời tiết thường gặp

Ý nghĩa nhà sàn dài

Đối với người Êđê, nhà sàn dài được xem là một công trình kiến trúc truyền thống độc đáo, nhằm thích ứng với môi trường tự nhiên, tránh thiên tai và thú dữ. Đồng thời, những ngôi nhà sàn dài tạo điều kiện thuận lợi cho sinh hoạt văn hoá truyền thống trong gia đình, nơi gắn bó nhiều thế hệ dòng tộc người Êđê.

II. ĐẶC ĐIỂM NHÀ TRỆT DÀI CỦA NGƯỜI MNÔNG

Nhà trệt dài của người Mnông dài khoảng 20m- 40m. Đó là nơi cư trú của nhiều cặp vợ chồng và con cái. Vật liệu chủ yếu là gỗ cây dùng để làm khung nhà; tre nứa, hương, mai dùng để làm xương mái và thưng vách. Sợi mây và dây rừng dùng để liên kết giữa các bộ phận - của ngôi nhà. Mái lợp tranh thủ đạ xuống cách mặt đất chưa đầy một mét, nhìn từ xa trông như chiếc thuyền nạn úp xuống mặt đất. Để tạo thêm chiều cao cho các cửa ra vào, người ta dùng những cảnh tre uốn khum khum để đội trái lên mái lá, ở phía trên mỗi ở cửa, tạo thành một cái vòm rất khéo. Bên trong được chia thành hai không gian một bên là kho thóc và bếp nấu ăn, một bên là sập nứa dài suốt chiều dọc ngôi nhà, là nơi ngủ của gia đình và nơi tiếp khách

PHIẾU HỌC TẬP

Cấu trúc của nhà trệt dài của người M'ông

Chiều dài	
Chất liệu	
Mái nhà	
Cửa nhà	
Cách bố trí trong nhà	

PHIẾU HỌC TẬP

Cấu trúc nhà trệt dài của người M'ông

Chiều dài	Dài khoảng 20m - 40m
Chất liệu	Gỗ làm khung nhà; tre nứa, bương, mai dùng để làm xương mái và thưng vách. Sợi mây và dây rừng dùng để liên kết giữa các bộ phận của ngôi nhà; tranh để lợp mái
Mái nhà	Mái lợp tranh thả dài xuống cách mặt đất chưa đầy một mét

PHIẾU HỌC TẬP

Cấu trúc nhà trệt dài của người M'ông

Cửa nhà

Tre uốn khum khum để đội trời lên mái lá, ở phía trên mỗi ô cửa, tạo thành một cái vòm rất khéo

**Cách bố trí
trong nhà**

Chia thành hai không gian: một bên là kho thóc và bếp nấu ăn, một bên là sạp nửa dài suốt chiều dọc ngôi nhà, là nơi ngủ của gia đình và nơi tiếp khách.

LUYỆN TẬP

Những việc nên làm và không nên làm để bảo tồn, gìn giữ vẻ đẹp kiến trúc nhà truyền thống Đắk Lắk

Việc nên làm

**Việc không nên
làm**

LUYỆN TẬP

Những việc nên làm và không nên làm để bảo tồn, gìn giữ vẻ đẹp kiến trúc nhà truyền thống Đắk Lắk

Việc nên làm	- Nên giữ gìn vệ sinh chung - Giữ gìn phát huy kiến trúc truyền thống
Việc không nên làm	- Không nên vẽ bậy lên các công trình - Không phá hoại - Không bôi xấu hình ảnh,...

VẬN DỤNG

Em hãy làm mô hình nhà sàn dài của người ê đê hoặc nhà trệt dài của người m' nông bằng tre/hoặc vật liệu tái chế

Mô hình nhà sàn

Hoạt động của học sinh

VẬN DỤNG

Em có suy nghĩ gì đối với các kiến trúc nhà truyền thống của người ê đê, m'ông ...hiện nay có sự thay đổi như thế nào qua 2 bức tranh sau

Nhà sàn cổ

Nhà sàn hiện nay

CÂU CHUYỆN VỀ NGƯỜI Ê ĐÊ CHỌN ĐẤT LÀM NHÀ

Việc tiến hành dựng nhà dài được thực hiện như sau: Trước hết, việc chọn đất lập buôn là do người chủ bến nước tiến hành. Địa điểm của buôn thường là những khoảng đất thoáng đặng, cao ráo, có độ dốc nhỏ. Các buôn Êđê thường nằm gần nguồn nước tiện lợi cho sinh hoạt. Xưa kia, nếu không có những lí do đặc biệt như hoả hoạn, dịch bệnh, chiến tranh... người Êđê ít khi làm nhà mới. Nếu nhà chật chội, thiếu chỗ ở do sự phát triển của các gia đình, họ thường nối phần sau nhà cho dài thêm. Nếu nhà hư hỏng hoặc quá dột nát, họ thay đổi từng bộ phận nhưng mỗi việc làm dựng chạm đến ngôi nhà dù là thay thế, sửa chữa cũng cần phải cúng Đất chọn làm nhà mới, theo quan niệm của đồng bào là nơi gần bến nước, nhưng không quá gần mạch nước đầu nguồn phun từ đất lên. Đồng bào thường tránh làm nhà ở những khu đất như: Chỗ có mả chôn người chết, nơi mà thần nuôi người chết hay thần nghĩa địa cai quản

CÂU CHUYỆN VỀ NGƯỜI Ê ĐÊ CHỌN ĐẤT LÀM NHÀ (Next)

Nơi có hàng chuột bạch. Đồng bào cho rằng chuột bạch do thân nghĩa địa nuôi. Nếu làm nhà trên đó, người sống sẽ bị trướng bụng, sưng chân.- Cạnh một nhà giàu có hơn mình. Khi đã tìm được khu đất dựng nhà, khâu quyết định cuối cùng là tùy thuộc vào Thần Đất (Yang Lăn) có cho phép hay không. Thủ tục xin đất được làm như sau: Buổi chiều hôm trước, chủ nhà mời thầy cúng ra khu đất định chọn làm nhà. Thầy cúng khấn xin Thần Đất rồi đặt trên khu đất ấy một chén đóng (mtil) đầy nước, bên cạnh cắm một dùi sắt (h'jei). Sáng hôm sau, nếu chén đóng vẫn y nguyên không sánh nước, dùi sắt không xiêu vẹo hoặc đổ, như vậy là thân cho phép dựng nhà trên khu đất đó. Nếu một trong hai thứ đó suy chuyển, khu đất dù đẹp đến mấy cũng phải bỏ, mà tiếp tục tìm khu đất khác...

